

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΑΧΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΖΩΗΣ ΣΤΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ ΥΨΗΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ**

**DEGREE OF DIFFUSION OF LIFE SKILLS IN SPECIALIZED INTERVENTION
LEARNING PROGRAMS FOR STUDENTS WITH HIGH-FUNCTIONING
AUTISM**

της
Τράκα Βασιλικής

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Η τριμελής επιτροπή:

1. ΖΩΗ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ Τ.Ε.Φ. Δ.Π.Θ.
2. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΟΥΚΕΡΗΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
3. ΖΑΧΑΡΟΥΛΑ ΤΑΒΟΥΛΑΡΗ
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΑ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Κομοτηνή/Αθήνα

2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ειδική Αγωγή και πολλές έρευνες διεξάγονται στον συγκεκριμένο τομέα, ο οποίος είναι ευρύς και ανεξάντλητος. Ο αυτισμός είναι μια αναπτυξιακή διαταραχή, η οποία κατατάσσεται στον τομέα αυτόν. Λόγω του μεγάλου αριθμού των μαθητών που διαγιγνώσκονται με τη συγκεκριμένη διαταραχή, έχουν υλοποιηθεί Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για μαθητές με αυτισμό. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί εάν οι στόχοι που τίθενται στο μάθημα της Γλώσσας του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για μαθητές με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας παραπέμπουν σε συγκεκριμένες δεξιότητες, οι οποίες είναι πολύ σημαντικές για τη μετέπειτα πορεία τους σε όλα τα επίπεδα. Προκειμένου να διεξαχθεί η έρευνα, επιλέχθηκε η μέθοδος της Ανάλυσης Περιεχομένου που να εντάσσεται στην φιλοσοφία της παραγωγικής προσέγγισης. Αφού ταξινομήθηκαν οι στόχοι του μαθήματος της Γλώσσας σε συγκεκριμένες κατηγορίες βάσει της φύσης τους, όσοι απ' αυτούς αφορούσαν σε δεξιότητες κατηγοριοποιήθηκαν εκ νέου με κριτήριο την ιδιαίτερη σημασία τους και το αντίστοιχο επιδιωκόμενο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα που προωθείται μέσω αυτών. Εν κατακλείδι, γίνεται αντιληπτή η ποιότητα της σκοποθεσίας του συγκεκριμένου μαθήματος, ποιες δεξιότητες επιδιώκεται να αναπτύξει ο μαθητής μέσω αυτής, ποιες δεξιότητες ελλείπουν ή κατέχουν ισχυρή παρουσία. Τέλος, διατυπώνονται ενδεικτικές προτάσεις για την ποιοτική βελτίωση του σκοποθετικού πλαισίου του συγκεκριμένου μαθήματος με βάση τα πορίσματα της έρευνας.

Λέξεις-κλειδιά: Μαθητές με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας, Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, δεξιότητες ζωής, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα

ABSTRACT

In recent years, particular attention has been paid to Special Needs Education and many researches have taken place in this area, which is vast and inexhaustible. Autism is a developmental disorder that falls within this field. Due to the large number of students diagnosed with this disorder, Curriculum Programs for pupils with autism have been implemented. The purpose of this research is to investigate whether the objectives set in Language Curriculum for students with high-functioning autism refer to specific skills that are very important for their progress at all levels. In order to conduct the survey, the Content Analysis method was selected integrated into the philosophy of the deductive approach. After classifying the objectives of Language into specific categories according to their nature, those referring to skills were re-categorized on the basis of their particular importance and the corresponding educational result sought through them. In conclusion, one can easily comprehend the quality of the objectives of the particular subject, the skills the learner could develop through this as well as which skills either are absent or have a strong presence. Finally, indicative proposals are made for the qualitative improvement of the objectives context of this subject, based on the findings of the research.

Key words: Students with high-functioning autism, curricula, life skills, critical thinking, creativity

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αφράτης, Γ. (χ.χ). *Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και Γνώση*. Ανακτήθηκε Μαρτίου 1, 2018, από users.uoa.gr/~spapast/SynedrKozan/Praktika/06Programmata/3043afraths.doc
- Άχλης, Ν. (1983). *Οι γειτονικοί μας λαοί, Βούλγαροι και Τούρκοι, στα σχολικά βιβλία Ιστορίας Γυμνασίου και Λυκείου*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.
- Adreon, D. & Durocher, J. S. (2007). Evaluating the College Transition Needs of Individuals With High-Functioning Autism Spectrum Disorders. *Intervention in School and Clinic, 42*(5), 271-279. doi: 10.1177/10534512070420050201
- Alfes, K., Truss, C., Soane, E., Rees, C. & Gatenby, M. (2013). The Relationship Between Line Manager Behavior, Perceived HRM Practices, and Individual Performance: Examining the Mediating Role of Engagement. *Human Resource Management, 52*(6), 839–859. doi: 10.1002/hrm.21512
- Al-khatib, B. A. (2012). The Effect of Using Brainstorming Strategy in Developing Creative Problem Solving Skills among Female Students in Princess Alia University College. *American International Journal of Contemporary Research, 2*(10), 29-38.
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and Statical Manual of Mental Disorders, DSM-IVTM*, Fourth Edition. Washington, DC, 66-77.
- American Psychiatric Association. (2015). *Διαγνωστικά Κριτήρια από DSM-5TM* (Κ. Γκοτζαμάνης, μεταφρ.). Αθήνα: Ιατρικές Εκδόσεις Λίτσας. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε 2013).
- Βρεττός, Ι. & Καψάλης, Α. (1999). *Αναλυτικό Πρόγραμμα: Σχεδιασμός, Αξιολόγηση και Αναμόρφωση*. Αθήνα.
- Bailey, A., Phillips, W. & Rutter, M. (1996). Autism: Towards an integration of clinical, genetic, neuropsychological and neurobiological perspectives. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 27*, 89-126.

- Bauminger, N. (2002). The Facilitation of Social-Emotional Understanding and Social Interaction in High-Functioning Children with Autism: Intervention Outcomes. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 32(4), 283-298.
- Bechtoldt, M., De Dreu, C., Nijstad, B. & Choi, H. (2010). Motivated Information Processing, Social Tuning, and Group Creativity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(4), 622– 637. doi: 10.1037/a0019386
- Berleson, B. (1952). *Content Analysis in Communication research*. New York: Hetner Publishing Company.
- Berleson, B. (1971). *Content Analysis in Communication research*. New York: Hafner.
- Blake, R. & Mouton, J. (1991). *Η ιδανική διοίκηση με το κλειδί GRID*. (Κ. Παραπαντάκη, μεταφρ.). Αθήνα: Γαλαίος.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Γενά, Α. (2002). *Αυτισμός και Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές: Αξιολόγηση, Διάγνωση, Αντιμετώπιση*. Αθήνα.
- Γενά, Α., Καλογεροπούλου, Ε., Μαυροπούλου, Σ., Νικολάου, Α., Νότας, Σ. & Παπαγεωργίου, Β. (2006). *Το φάσμα του αυτισμού. Συνεργασία-σύγκλιση οικογένειας & επαγγελματιών*. Τρίκαλα: Έλλα.
- Cartwright, K., Marshall, T., Dandy, K. & Isaac, M. (2010). The Development of Graphophonological- Semantic Cognitive Flexibility and Its Contribution to Reading Comprehension in Beginning Readers. *Journal of Cognition and Development*, 11(1), 61-85. doi: 10.1080/15248370903453584
- Chevalier, N. & Blaye, A. (2008). Cognitive flexibility in preschoolers: the role of representation activation and maintenance. *Developmental Science*, 11(3), 339– 353. doi: 10.1111/j.1467-7687.2008.00679.x
- Cobo, C. (2012). Skills for innovation: envisioning an education that prepares for the changing world. *The Curriculum Journal*, 24(1), 67-85. doi: 10.1080/09585176.2012.744330

- Colé, P., Duncan, L. & Blaye, A. (2014). Cognitive flexibility predicts early reading skills. *Frontiers in Psychology, 5*, 565. doi: 10.3389/fpsyg.2014.00565
- Δαλακούρα, Α. (2011). *Συναισθηματική Νοημοσύνη*. Ανακτήθηκε Απριλίου 18, 2018, από http://www.icbs.gr/innet/UsersFiles/students/tutor_notes/postgraduate/Stage_2/Dalakoura/2011-2012/LPD/Emotional%20Intelligence.pdf
- Δημητριάδου, Κ. (2005). Η Γλώσσα ως αντικείμενο διδασκαλίας και ως εργαλείο των διαδικασιών μάθησης στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση. *Τα Εκπαιδευτικά, (73-74)*, 9-23.
- Davies, D., Jindal-Snape, D., Collier, C., Digby, R., Hay, P. & Howe, A. (2013). Creative learning environments in education- A systematic literature review. *Thinking Skills and Creativity, 8*, 80-91. doi: 10.1016/j.tsc.2012.07.004
- De Dreu, C. & Van Kleef, G. (2004). The influence of power on the information search, impression formation, and demands in negotiation. *Journal of Experimental Social Psychology, 40*(3), 303-319. doi: 10.1016/j.jesp.2003.07.004
- De Dreu, C., Koole, S. & Steinel, W. (2000). Unfixing the Fixed Pie: A Motivated Information-Processing Approach to Integrative Negotiation. *Journal of Personality and Social Psychology, 79*(6), 975-987. doi: 10.1037//0022-3514.79.6.975
- De Dreu, C., Nijstad, B. & Baas, M. (2011). Behavioral Activation Links to Creativity Because of Increased Cognitive Flexibility. *Social Psychological and Personality Science, 2*(1), 72-80. doi: 10.1177/1948550610381789
- Dörner, D. & Funke, J. (2017). Complex Problem Solving: What It Is and What It Is Not. *Frontiers in Psychology, 8*, 1153. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01153
- Dulewicz, C., Young, M. & Dulewicz, V. (2005). The relevance of emotional intelligence for leadership performance. *Journal of General Management, 30*(3), 71-86.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2010). *Ανακοίνωση της επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση*. Ανακτήθηκε Απριλίου

- 16, 2018, από [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex% 3A52010DC0682](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52010DC0682)
- Elias, M. & Kress, J. (1994). Social Decision-Making and Life Skills Development: A Critical Thinking Approach to Health Promotion in the Middle School. *Journal of School Health*, 64(2), 62-22. doi: 10.1111/j.1746-1561.1994.tb06180.x
- Ephraim, E. (2016). *Principles of Classroom Management, Teaching and Learning, and Curriculum Development*. doi: 10.13140/RG.2.2.18343.96165
- Ezzy, D. (2002). *Qualitative Analysis, Practice and Innovation*. New South Wales: Allen & Unwin.
- Fadel, C. (2008). *21st Century Skills: How can you prepare students for the new Global Economy?* Ανακτήθηκε Απριλίου 29, 2018, από <https://www.oecd.org/site/educeri21st/40756908.pdf>
- Faras, H., Al Ateeqi, N. & Tidmarsh, L. (2010). Autism spectrum disorders. *Ann Saudi Med*, 30(4), 295–300. doi: 10.4103/0256-4947.65261
- Frith, U. & Happé, F. (2005). Autism spectrum disorder. *Current Biology*, 15(19), 786-790. doi: 10.1016/j.cub.2005.09.033
- Funke, J. (2012). Complex Problem Solving. In N. M. Seel (Ed.), *Encyclopedia of the Sciences of Learning*, (682-685). Heidelberg: Springer.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence. Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.
- Goleman, D., Boyatzis, R. & McKee, A. (2013). *Primal Leadership: Unleashing the Power of Emotional Intelligence*. Boston: Harvard Business Review Press.
- González, J. & Garazo T. (2006). Structural relationships between organizational service orientation, contact employee job satisfaction and citizenship behavior. *International Journal of Service Industry Management*, 17(1), 23-50. doi: 10.1108/09564230610651561

- Gray, A. (2016). *The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution*. Ανακτήθηκε Μαρτίου 2, 2018, από <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>
- Gray, C. (2012). *Κοινωνικές Ιστορίες* (Ν. Δίπλα, μεταφρ.). Χανιά: Γλαύκη. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε 1994).
- Guest, D. (2011). Human resource management and performance: still searching for some answers. *Human Resource Management Journal*, 21(1), 3–13. doi: 10.1111/j.1748-8583.2010.00164.x
- Hoffmann, J., Gaissmaier, W. & von Helversen, B. (2017). Justifying the judgment process affects neither judgment accuracy, nor strategy use. *Judgment and decision making*, 12(6), 1-14.
- Jenkins, D. & Andenoro, A. (2016). Developing Critical Thinking through Leadership Education. *New Directions for Higher Education*, 174, 57-67. doi: 10.1002/he.20189
- Κανταρτζή, Ε. (1991). *Η εικόνα της γυναίκας: διαχρονική έρευνα των αναγνωστικών του Δημοτικού Σχολείου*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.
- Καψάλης, Α. & Χαραλάμπους, Δ. (1995). *Σχολικό Εγχειρίδιο- Θεσμική Εξέλιξη και Σύγχρονη Προβληματική*. Αθήνα: Έκφραση.
- Κολιάδης, Ε. (2002). *Γνωστική Ψυχολογία - Γνωστική Νευροεπιστήμη και Εκπαιδευτική Πράξη*, Δ' Τόμος. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Kirkeboen, G. (2009). Decision Behaviour- Improving Expert Judgement. In K. F. Samset, K. J. Sunnevag & T. Williams (Eds.), *Making Essential Choices with Scant Information: Front-end Decision Making in Major Projects* (pp. 169 – 194). London: Palgrave Macmillan.
- Kleinig, J. (2016). Trust and critical thinking. *Educational Philosophy and Theory*. doi: 10.1080/00131857.2016.1144167
- Kloo, D., Perner, J., Aichhorn, M. & Schmidhuber, N. (2010). Perspective taking and cognitive flexibility in the Dimensional Change Card Sorting (DCCS) task. *Cognitive Development*, 25(3), 208-217. doi: 10.1016/j.cogdev.2010.06.001

- Knies, E., Leisink, P. & Van de Schoot, R. (2017). People management: developing and testing a measurement scale. *The International Journal of Human Resource Management*, 1-33. doi: 10.1080/09585192.2017.1375963
- Λαμπροπούλου, Β., Παντελιάδου, Σ. & Μαρκάκης, Ε. (2005). *Χαρτογράφηση-Αναλυτικά Προγράμματα Ειδικής Αγωγής: Άργησαν μια μέρα...* Ανακτήθηκε Μαρτίου 2, 2018, από arethas3_243-262%20(5).pdf
- Λουκέρης, Δ. (2000). *Το μάθημα «Μελέτη του Περιβάλλοντος» υπό το πρίσμα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ελλάδα.
- Liang, R., Tseng, H. & Lee, Y. (2010). Impact of Service Orientation on Frontline Employee Service Performance and Consumer Response. *International Journal of Marketing Studies*, 2(2), 67-74. Canadian Center of Science and Education.
- Lytle, R., Hom, P. & Mokwa, M. (1998). SERV*OR: A managerial measure of organizational service-orientation. *Journal of Retailing*, 74(4), 455-489. doi: 10.1016/S0022-4359(99)80104-3
- Μούτσιος, Σ. (1996). *Το μάθημα της Μελέτης του Περιβάλλοντος στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Περιγραφή και Ανάλυση του προγράμματος διδασκαλίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.
- Martin, J. (2012). Coordinating with others: Outlining a pragmatic, perspectival psychology of personhood. *New Ideas in Psychology*, 30(1), 131-143. doi: 10.1016/j.newideapsych.2009.11.007
- Mayer, J., Roberts, R. & Barsade, S. (2008). *Human Abilities: Emotional Intelligence*. *Annual Review of Psychology*, 59, 507-536. doi: 10.1146/annurev.psych.59.103006.093646
- Morais, J. (2002). *Navigating the Social World, A Curriculum for Individuals with Asperger's Syndrome, High Functioning Autism and Related Disorders*. Arlington: Future Horizons.

- Morais, M. F. & Azevedo, I. (2011). What is a Creative Teacher and What is a Creative Pupil? Perceptions of Teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 12, 330-339. doi: 10.1016/j.sbspro.2011.02.042
- Νότας, Σ. (2005). *Το φάσμα του αυτισμού. Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Ένας οδηγός για την οικογένεια*. Λάρισα: Έλλα.
- Naiman, L. (n.d.). *Creativity at Work. What is creativity?*. Ανακτήθηκε Μαρτίου 6, 2018, από <https://www.creativityatwork.com/2014/02/17/what-is-creativity/>
- OECD. (2005). *Learning a living. First Results of the Adult Literacy and Life Skills Survey*. Ανακτήθηκε Απριλίου 28, 2018, από <http://www.oecd.org/education/innovation-education/34867438.pdf>
- OECD. (2009). *21st Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries*. Ανακτήθηκε Μαΐου 3, 2018, από [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=edu/wkp\(2009\)20&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=edu/wkp(2009)20&doclanguage=en)
- OECD. (2015). *Skills for Social Progress, The Power of Social and Emotional Skills*. OECD Skills Studies. Ανακτήθηκε Απριλίου 4, 2018, από https://read.oecd-ilibrary.org/education/skills-for-social-progress_9789264226159-en#page1
- OECD. (2016). *Fostering and assessing students' creative and critical thinking skills in higher education. Directorate for Education and Skills*. Ανακτήθηκε Απριλίου 3, 2018, από <https://www.oecd.org/education/cei/Fostering-and-assessing-students-creative-and-critical-thinking-skills-in-higher-education.pdf>
- OECD. (2017). *OECD Skills Strategy Diagnostic Report. Slovenia*. Ανακτήθηκε Μαρτίου 1, 2018, από <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/Skills-Strategy-Diagnostic-report-Slovenia.pdf>
- OECD. (2018a). *Skills in Ibero-America Insights from PISA 2015*. Ανακτήθηκε Απριλίου 23, 2018, από <http://www.oecd.org/pisa/sitedocument/Skills-in-Ibero-America-Insights-from-PISA-2015.pdf>

- OECD. (2018b). *The future of education and skills. Education 2030*. Ανακτήθηκε Απριλίου 23, 2018, από [http://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](http://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
- Ozonoff, S., Pennington, B. & Rogers, S. (1991). Executive Function Deficits in High-Functioning Autistic Individuals: Relationship to Theory of Mind. *J. Child Psychol. Psychiat.*, 32(7), 1081-1105. doi: 10.1111/j.1469-7610.1991.tb00351.x
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2004). *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για μαθητές με Αυτισμό*. Ανακτήθηκε Απριλίου 11, 2018, από http://www.pi-schools.gr/special_education/aps-depps-autismos.pdf
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (χ.χ). *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών*. Ανακτήθηκε Απριλίου 21, 2018, από http://www.pi-schools.gr/paideia_dialogos/analitika-programata.pdf
- Παντελιάδου, Σ. (2004). Πρόγραμμα «Χαρτογράφηση- Αναλυτικά Προγράμματα Ειδικής Αγωγής». Σε Β. Λαμπροπούλου (Υπ. Έργου), *Χαρτογράφηση- Αναλυτικά Προγράμματα Ειδικής Αγωγής*. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Τμήμα Ειδικής Αγωγής.
- Pithers, R. T. & Soden, R. (2000). Critical thinking in education: a review. *Educational Research*, 42(3), 237-249. doi: 10.1080/001318800440579
- Pizzingrilli, P. & Antonietti, A. (2010). Implicit theories of creativity in schoolchildren an exploratory study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4732-4736. doi: 10.1016/j.sbspro.2010.03.759
- Pruitt, D. (1981). *Negotiation Behavior*. United States of America: Academic Press.
- Purcell, J. & Hutchinson, S. (2007). Front-line managers as agents in the HRM-performance causal chain: theory, analysis and evidence. *Human Resource Management Journal*, 17(1), 3–20. doi: 10.1111/j.1748-8583.2007.00022.x

- Quesada, J., Kintsch, W. & Gomez, E. (2007). Complex problem-solving: a field in search of a definition? *Theoretical Issues in Ergonomics Science*, 6(1), 5-33. doi: 10.1080/14639220512331311553
- Rao, P., Beidel, D. & Murray, M. (2008). Social Skills Interventions for Children with Asperger's Syndrome or High-Functioning Autism: A Review and Recommendations. *J Autism Dev Disord*, 38(2), 353–361. doi: 10.1007/s10803-007-0402-4
- Robles, M. (2012). Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. *Business Communication Quarterly*, 75(4), 453–465. doi: 10.1177/1080569912460400
- Salovey, P. & Mayer, J. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211. doi: 10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG
- Salovey, P., Mayer, J., Caruso, D. & Yoo, S. H. (2008). The Positive Psychology of Emotional Intelligence. Emotional Intelligence: Perspectives on Educational and Positive Psychology, *Counterpoints*, 336, 185-208.
- Schopler, E. & Mesibov, G. (1992). *High-functioning Individuals with Autism*. New York: Springer.
- Siegel-Jacobs, K. & Yates, J. (1996). Effects of Procedural and Outcome Accountability on Judgment Quality. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 65(1), 1–17. doi:10.1006/obhd.1996.0001
- Solomon, M., Goodlin-Jones, B. & Anders, T. (2004). A Social Adjustment Enhancement Intervention for High Functioning Autism, Asperger's Syndrome, and Pervasive Developmental Disorder NOS. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34(6), 649–668.
- Spering, M., Wagener, D. & Funke, J. (2005). The role of emotions in complex problem-solving. *Cognition & Emotion*, 19(8), 1252–1261. doi:10.1080/02699930500304886

- Stojanova, B. (2010). Development of creativity as a basic task of the modern educational system. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3395-3400. doi: 10.1016/j.sbspro.2010.03.522
- Strazdas, R., Cerneviciute, J., Morkevicius, V., Jancoras, Z. & Kregzdaite, R. (2013). Collective creativity skills development in study process: Insights about students teamwork. *6th International Conference of Education, Research and Innovation*, 18-20 November 2013 (pp. 6391-6399). Seville.
- Suwa, M. & Tversky, B. (2003). Constructive Perception: A Metacognitive Skill for Coordinating Perception and Conception. In R. Alterman & D. Kirsh (Eds.), *Proceedings of the twenty-fifth Annual Conference of the Cognitive Science Society*, (pp. 1140-1145). Boston: Psychology Press.
- Syriopoulou-Delli, C., Varveris, A. & Geronta, A. (2016). Application of the Theory of Mind, Theory of Executive Functions and Weak Central Coherence Theory to Individuals with ASD. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 7(1), 102. doi: 10.5539/jedp.v7n1p102
- Tse, J., Strulovitch, J., Tagalakis, V., Meng, L. & Fombonne, E. (2007). Social Skills Training for Adolescents with Asperger Syndrome and High-Functioning Autism. *J Autism Dev Disord*, 37(10), 1960–1968. doi: 10.1007/s10803-006-0343-3
- UNESCO-UNEP. (1985). A comparative survey of the incorporation of environmental education into school curricula. *Environmental Educational Series*, 17.
- University of Kent. (n.d.). *Problem solving and Analytical Skills*. Ανακτήθηκε Μαρτίου 5, 2018, από <https://www.kent.ac.uk/careers/sk/problem-solving-skills.htm>
- Urban, W. (2009). Organizational service orientation and its role in service performance formation: evidence from Polish service industry. *Measuring Business Excellence*, 13(1), 72-81. doi: 10.1108/13683040910943063
- Van Gelder, T. (2010). Teaching Critical Thinking: Some Lessons From Cognitive Science. *College Teaching*, 53(1), 41-48. doi: 10.3200/CTCH.53.1.41-48

- Von Helversen, B., Mata, R. & Olsson, H. (2010). Do children profit from looking beyond looks? From similarity-based to cue abstraction processes in multiple-cue judgment. *Developmental Psychology*, 46(1), 220-229. doi:10.1037/a0016690
- Wyn, J. (2009). *Touching the future: Building skills for life and work*. Victoria: Australian Council for Educational Research.
- Φλουρή, Σ. (2005). *Αναλυτικά προγράμματα για μια νέα εποχή στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Φρανσίς, Κ. (2007). *Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές ή Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος*. Διαναπηρικός Οδηγός Εξειδίκευσης (ΕΠΕΑΕΚ). Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
- Χαραλάμπους, Ν. (2000). Συνεργατική μάθηση: από τη θεωρία στην πράξη. *Διήμερο Επιστημονικό Συμπόσιο: Η εφαρμογή της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας- Τάσεις και εφαρμογές*, (σελ. 59-67). Θεσσαλονίκη.